
Alija A. RAMLJAK¹

**Pogreške u istrazi i presuđivanju u
"krvnim deliktima"
(I dio)**

**Homicides – Lack of Investigator and Judgement
(Part I)**

*"Zločin iako nema jezik,
govori čudesnim glasom"*

(Š e k s p i r)

U v o d

Romantičarsko doba legendarnih inspektora: Žorž Simeonov (Georg Simeon), inspektor Megre, Dojlov Šerlok Holms (Doyle – Sherlock Holmes), Džems Bond (James Bond) predstavlja kriminalističko – literarnu fantastiku, nedostižnih i spektakularnih detektiva. Danas, živimo u vremenu kada je zločin općenito, iz domena "krvnih delikata" posebno, poprimio visokoorganizirani stupanj. Neslućene su razmjere savršenstva i osebujni trendovi modernizma u ispoljavanju kriminaliteta. A sve zahvaljujući uspješnoj primjeni tehničkih inovacija i visoko sofisticiranih metoda. Stoga u uspješnoj borbi protiv vrlo složenog kriminaliteta, neophodno je suprotstaviti vrhunac kriminalističke nauke. Moderni kriminalista je najveći garant u uspješnoj borbi protiv vrlo opasnog zločina. Hoće li ta borba biti uspješna u direktnoj je ovisnosti od organizovanosti države, pa time i resornog ustrojstva (policije i krivičnog pravosuđa). Tako formulisan, kriminalitet će se naći u žiži

¹ Dr. sci., redovni profesor na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu

najprioritetnijih interesovanja svake moderne države. Ovo stanovište se naročito odnosi na "krvne delikte", a na ubistvo posebno, kao prvorazrednom fenomenu. Jer u ovom zločinu–ubistvu uništava se najveće ljudsko dobro, dakle, najveći Božiji dar – život čovjeka. Poznata je humanistička maksima, opće prihvaćena, da "ko ubije jednog čovjeka, kao da je pobio cijelo čovječanstvo" (fundamentalna kur'anska postavka). Sam akt ubistva izaziva među ljudima strašnu konsternaciju, sa nepopravljivim posljedicama. Čini fascinantniji odjek i odiozne psihološke efekte. U širim relacijama uzrokuje zgražanje, paniku i opću pometnju u javnosti. Ponekad proizvodi političke konotacije, jer uznemirava građanstvo, naročito ako zločin ostaje zagonetan i nerješiv.

Istraga nasilne smrti i seksualnog zločina je sasvim različita od svih drugih krivično – procesnih radnji, jer jednom učinjena greška više se ne može ispraviti. Imajući na umu tu činjenicu, sjajni Hans Gros (Hans Gross), nestor moderne kriminalistike, upozorio je prije više od sto godina, sa misaonom konstatacijom i neospornom istinom: "što je istražitelj valjano uradio, to je veoma lahko i valjano presuditi . . . A što je istražitelj (kriminalista) loše uradio, to ni najbolji naknadni postupak ne može ispraviti. Kakvi su istražitelji – kriminalisti u nekoj zemlji, takvo je i njezino krivično pravosuđe".

U skladu sa konstatacijom utemeljivača kriminalistike, Hansa Grosa, u ovom radu biće iznesene grube greške učinjene na uviđaju, zatim u istrazi, kao i na glavnom pretresu pri donošenju presude. Različiti slučajevi biće ilustracija krivičnih predmeta iz prakse, po ovim osnovama:

- Neutemeljenost uviđajnih (i istražnih) radnji,
- Pogrešna zasnovanost optužnice i presude,
- Problem identifikacije leša ili počinitelja, i
- Zanemarljivost psihijatrijske ekspertize

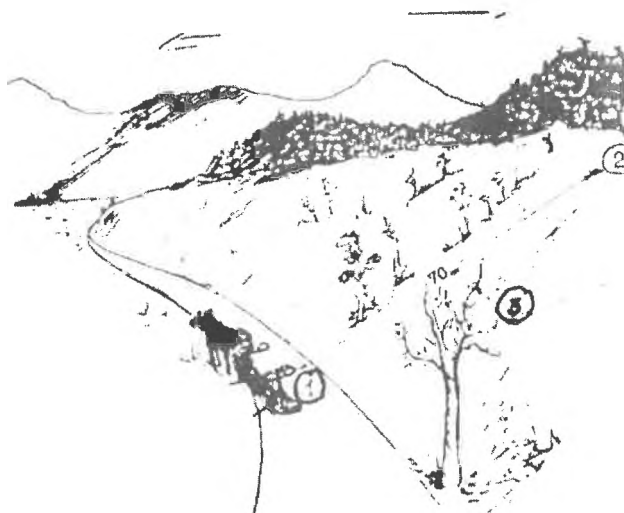
Mora se naglasiti fundamentalna tvrdnja, kao nepobitna činjenica, da su uviđaj i istraga glavne kriminalističke kategorije u dokazivanju krivično-pravne istine. Poprište mjesta nasilne smrti je markantna etapa u isljeđivanju: magistralna putanja po kojoj bi trebalo da započne i da se kreće kriminalistička istraga. Pritom je neophodno naglasiti da se na licu mjesta istražuje objektivna stvarnost, sa kojom se dokazuje i potvrđuje materijalna istina. Jer, mjesto zločina je, gotovo redovito, rasadnik i bogata riznica makro i mikrotragova. Suvišno je isticati da u tragovima savremena medicinska kriminalistika, danas gleda najvažniji objekt svog

djelovanja, pri naučnom rasvjetljavanju zločina. Moderno pravosuđe materijalnim dokazima, dalo je istaknutu prednost nad svim drugim poznatim sredstvima u dokaznom postupku. Jer, pravdi su potrebni sigurni dokazi, na kojima zasniva svoje uporište. Po F. Žorfeu (Gorphe) na sudskom procesu, po shvatanju prava "uvjerenje koje dovodi do sudske odluke treba da bude logičan ishod analitičkog ispitivanja i kritične ocjene elemenata dokaza."²

Ad 1/ Neutemeljenost uviđajnih (i istražnih) radnji

1. 1. Tamponada srca dječaka shvaćena zadavljenjem

Na vrhu planine Kozare, 27. 10. 1966. godine, otkriven je leš 14-godišnjeg S. Z. Leš je pronađen na pustom mjestu, pri vrhu strme livade i na rubu šume koja okružuje to mjesto. Niže od leša – 70 metara- prolazi seoski put, kojim su se mogla kretati zaprežna kola i konji. Na mjestu gdje je pronađen leš S. Z. postoji veliki nagib livade, pa je apsolutno nemoguće i pretpostaviti kretanje kola po takvoj strmini (Skica 1). Uostalom kola prevrnutu ispod puta su zatečena sa konjima koji su mirno stajali.

Skica 1. Mjesto nesreće i pronalaska leša S. Z.: 1) prevrnutu zaprežna kola, 2) mjesto pronalaska leša, 70 m od kola, 3) strma livada – uspona i do 60°

² Žorfe F. :Ocjena sudskih dokaza, "Librarie du Resueil Sircy", Paris, 1947

Po saznanjima milicije utvrđeno je da se mladić S. Z. uputio kritičnog dana zaprežnim kolima u sječu drva. To mu nije bio prvi put. Kako se dugo nije vraćao neko iz porodice je krenuo za njim da ga traži i zatekao opisani prizor. Nije bilo očevidaca zbivanja na mjestu pogibije. Nadalje, utvrđen je značajan podatak da je dan ranije jedan mještatinin prijetio mladiću da će ga prvom zgodom zadaviti. To je bio neki trivijalni sukob od ranije. Zbog toga je navedeni suseljanin lišen slobode. Tim aktom započet je uviđaj i istraga. Jer se niko nije mogao oteti utisku da je taj mještatinin uistinu i sačekao 14-godišnjaka i svoju prijetnju realizirao.

Izvršena je obdukcija leša i ukratko evo tog nalaza: *"Postoje opći znaci ugušenja. U petom lijevom međurebarnom prostoru, s unutrašnje strane do rebara, nalazi se krvni podljeve veličine dječijeg dlana, a rebra nisu oštećena. Srčana kesa je potpuno ispunjena krvnim ugrušcima i tečnom krolju. Na lijevoj srčanoj komori nalazi se otvor, nepravilno kružan, promjera 2-3 mm (za prolaz tanje olovke), i koji komunicira s lijevom komorom. . . "* Ljekar- vještak je u svom nalazu i mišljenju obrazložio mogućnost nastale rupture srčanog zida prevrtanjem zaprežnih kola. Mehanizam nastanka povrede srca na taj način vrlo je logičan. Naime, dejstvom tupe sile na grudni koš, kao što se dešava u saobraćajnim nesrećama, dovode do rupture pluća i srca. U šupljinama već postoji hidrodinamski pritisak koji održava organe u poželjnom položaju. Dejstvom mehaničke sile znatno se povećava hidrodinamski pritisak (za 4-5 puta) što dovodi do rupture šupljih organa, kao što su srce i pluća u grudnoj šupljini. Istraga se – uz silne provjere – dugo vrtila oko eventualnog učešća zločinačke ruke. Konačno je prihvaćena sudsko-medicinska ekspertiza u cjelosti, pa je tako slučaj i zaključen.

1. 2. Ubistvo sa obilježjem savršenog zločina

Idealnog zločina nema, a da nije rješiv. Samo mu se od početka uviđaja (istrage) mora pristupiti savjesno, inventivno, po izgrađenoj matrici i ustaljenom redoslijedu. Jer gdje nema reda, tu vlada kaos. Samo tako će uspjeti rješavanje i najsloženijeg zločina – ubistva. Ako se tako ne postupa, neminovne su greške. A poznata su dostignuća kriminalistike, i čijom sofisticiranom primjenom biće svaki slučaj zločina naučno rasvijetljen. Sasvim su na mjestu konstatacije najvećeg američkog kriminaliste, *Kirk Paula* (slobodno interpretirano), da su

dostignuća moderne kriminalistike, osobito tehnike, na takvom nivou da je sa sigurnošću moguće i najsloženije zločine riješiti. Stoga, po njemu, kriminalista koji ne uspije da riješi neki slučaj treba ga udaljiti i onemogućiti da ponavlja pogreške. S tim u vezi, kazuistički prikaz iz forenzičke prakse, koji će biti prezentiran, višestruko je značajan i poučan. Od početka uviđaja, na mjestu smrti, postojao je upečatljiv prizor koji je jasno "upućivao" na izvršioca zločina. Istražitelji (isljednici) su odmah lišili slobode šest osoba. Pregled i obdukcija nisu ni započeti, a već se startalo sa istragom o njihovom učešću u izvršenju ubistva, po različitim osnovama sumnje o njihovom zločinačkom djelovanju. Ovdje se već na početku iskočilo iz sheme i matrice redosljeda odvijanja uviđaja. Ne smije se postupati stihijski, bez reda i međusobne sinhronizovanosti. Mora se podsjetiti da je uviđajna komisija smrtnih slučajeva dobro uigran tim sa tačno preciziranom ulogom svakog sudionika: vještaka forenzične medicine, kriminalističkog tehničara, kriminalističkog inspektora, istražnog sudije i tužioca, ali i njihove orkestriranosti i međusobne povezanosti. Dakle, skladne zakonomjernosti u redosljedu odvijanja uviđajnih radnji, po fazama. Upravo, kad su u pitanju "krvni delikti" postoji logičan slijed, pa je sudsko-medicinska ekspertiza *r a m* koji uviđaju daje pečat i orijentacioni smijer. Nakon prezentacije mišljenja o uzroku smrti i kvalifikacije djela, neophodno je utvrditi i porijeklo smrti, a potom sa svim učesnicima uviđaja utvrditi počinioca djela i okolnosti pod kojima se događaj zbio. U našem slučaju postupalo se obrnuto.

U vezi uvodnih napomena, u prikazu biće poučno i ilustrativno iznošenje kriminalističkog šablona u rješavanju "krvnih delikata". Evo didaktički izuzetnog kazuističkog prikaza. Sadržan je u *krivičnom predmetu K. 69/66* Okružnog suda u Banjoj Luci. Noću 21. februara 1966. godine ubijen je Š. B. (41), zemljoradnik iz sela Jablanice (Bosanska Gradiška). Leš ubijenog pronađen je na ledini ispred kuće udovice D. D. (30), čiji je muž, također, ubijen prije nekoliko godina, na istom mjestu gdje je pronađen i leš Š. B.

Prve provjere što ih je saznala patrola milicije, koja je odmah stigla nakon otkrivanja leša radi obezbjeđenja lica mjesta, pokazala su da je poginuli Š. B. duže vremena održavao intimne odnose sa udovicom D. D. Iako je bio izvrstan seoski graditelj (samouk), poznat po gradnji seoskih kuća, porodica mu je veoma loše živjela. Žena N. i šestoro djece jedva su sastavljali kraj s krajem. Stanovali su u trošnoj seoskoj

kući, koja je prokišnjavala. Izgledala je najlošija u selu, ali je sav novac trošio na alkohol i mladu udovicu D. D. (*Excessus in Bacho et in Veneris*). Zbog toga je stalno dolazio u sukob s porodicom, naročito sa ženom i najstarijom kćerkom R. (17), koje su saznale za njegovu avanturu. Žestoko su mu prigovarale, ali uzalud. Bio je žrtva prokletih strasti-alkohola i sexa-kojih se nije mogao osloboditi. Jer poznata je istina da su "strasti kod ljudi kao vjetar potrebne da sve stave u pokret, premda često uzrokuju orkane" (*Fontenelle*). Ženu i djecu je stalno maltretirao, tukao i iz kuće ih izgonio. Noćivali su na njivi ili kod susjeda.

U posljednje vrijeme udovica D. D. je počela održavati intimne odnose i sa V. S. iz istog sela, koji je bio mlađi, i dopadljiviji od Š. B., i kojeg je on počeo sve više potiskivati od udovice. Kritične noći, oko 21 sat neki suseljani su primjetili kako se V. S. prikrada i ulazi u kuću D. D. Na osnovu tih prvih, dosta relevantnih i uvjerljivih činjenica, kriminalistički operativci su posumnjali da je poginulog Š. B. najvjerojatnije ubio suparnik V. S. u kući udovice i uz njenu pomoć leš izbacili na ledinu ispred kuće. Postojala je i druga verzija, kao mogućnost, da je V. S. susreo Š. B. u blizini udovicine kuće, te u prepirci i iz ljubomore ubio suparnika. Kako bi se objasnile te interesantne činjenice i slijedeći crnu nit, kriminalisti su postupali sasvim logično, pa su lišili slobode šest osoba. Ali se kasnije pokazalo da je to krnji mozaik u isljeđivanju, jer im je nedostajao nalaz forenzičke ekspertize, pa je bilo nemoguće sagledavanje djelimično, jer nema uspješnosti istrage bez "expertisis in capite et in membris", dakle, svestranog i temeljitog sagledavanja zločina. Postupak kriminaliste još više je dobio na ozbiljnosti jer je na odjeći V. S. bilo tragova krvi (kasnije se ustanovilo da je krv životinjska, prilikom klanja svinja!).

Sve verzije i indicije koje su bile nesumnjivo logične i uvjerljive, odmah su otpale još u toku vršenja sudsko-medicinskog vještačenja. Ono je, nadalje, bilo odlučujuće da se sve šest osoba lišenih slobode, odmah puste. Evo šta je pokazala forenzična ekspertiza i otkriveni osebujni elementi iz medicinske kriminalistike.

Leš je na ledini i na leđa položen, tako da je glavom okrenut niz strminu, a ispod glave lokva krvi, ugrušane i djelimično sasušene. Desna ruka mu je u laktu savijena i pesnice preko trbuha prebačene; dok je lijeva ruka

lagano povijena i niz tijelo opružena. Desna noga u koljenom zglobu pod pravim uglom savijena i tabanom na lijevu potkoljenu oslonjena, dok je lijeva noga ispružena. Ispod i okolo leša nalaze se brojni svježi i stariji krtičnjaci koji nisu izraženi (!?). Ispod trupa leša nema tragova krvi, iako se na glavi nalaze masivne gnječeno-derane rane, koje su obilno krvarile. Gusta jesenja djetelina nije izgazana.

Od odjeće na lešu je sivomaslinasta vojnička bluza, koja je krvlju i djelimično zemljom zamazana. Karirana košulja sa uzdužnim prugama ciglaste boje, te poprečnim plavim i zelenim štrajfnama. Oba rukava košulje su krvlju natopljena i sa debljim slojem sasušene krvi zamazana. Na poprsju košulja je poprskana sasušenom krvlju; oko kragne košulja je jače sasušenom krvlju zamazana za širinu dlana. Na sredini leđa košulje i potkošulje postoji obilna zamazanost sasušenom krvlju. Stare pohabane hlače su krvlju zamazane na obe nogavice, dok su duge gaće sprijeda krvlju zamazane, intenzivnije od hlača. Na nogama čizme na kojima niti unutra niti spolja nema tragova krvi. Valja napomenuti da odjeća: košulja, potkošulja i gaće su znatno više krvlju zamazane nego što su bluza i hlače (!); ovi tragovi krvi na tijelu i odjeći neporecivi su dokaz da Š. B. nije ubijen na ovom mjestu nego na spavanju, a da je tek kasnije obučen i obuven, te prenesen na mjesto gdje je i pronađen. (!)

Kosa glave je krvlju slijepljena. Lice i vrat su zamazani debljim slojem sasušene krvi, kao i prednja strana poprsja i trbuha do pupka. Ruke su na cijeloj dužini zamazane sasušenom krvlju. Na desnom stopalu i to na hrbatu, tanji sloj sasušene krvi. Oko lijevog skočnog zgloba sasušena krv veličine manjeg dlana. Na hrbatu lijevog stopala prskotine sasušene krvi, a na peti i stopalu, također deblji sloj sasušene krvi. (Slika 1)

Slika 1 – Sloj sasušene krvi na stopalu

Na lešu su prisutne sljedeće povrede: na vrhu tjemena karakteristična gnječeno-derana rana, četvrtasta, u obliku pravougaonika, veličine 5x3, 5 rubova neravnih, nazubljenih, nagnječenih i krvlju podlivenih, a dno rane sačinjavaju četiri fragmenta slomljene tjemene kosti i koji su dislocirani (utisnuti) prema lobanjskoj šupljini. Udesno od ove nalazi se druga gnječeno-derana rana, promjera 4x4 cm, neravnih i podlivenih rubova. Dva poprečna prsta udesno nalazi se treća gnječeno-derana rana, trokutaste forme. Na 5 cm iznad desnog uha, nalazi se razderotina promjera 4x3, 5 cm, a 5cm iznad čela i na tjemenu zvjezdasta razderotina. Poglavina je na više mjesta nagnječena i krvlju podlivena. Tjemena i potiljačna kost su multifragmentarno polomljene, dok je krov lobanje otvoren u prečniku 14x7 cm i kroz otvor izlazi van lacerirano moždano tkivo.

U toku obdukcije su iz leša uzeti sljedeći uzorci: između prstiju i ispod noktiju mnogobrojne dlake, zatim uzorak kose s glave leša, krv za vještačenje alkohola i određivanje krvne grupe, kao i sva odjeća poginulog.

Na temelju sudsko-medicinskog vještačenja i medicinsko-kriminalističkih zapažanja, vještak je u ekspertizi iznio niz kriminalistički interesantnih detalja, koje su bile polazna osnova u rasvjetljavanju zločina. Ove dragocjene činjenice pomogle su da se utvrdi mjesto izvršenja ubistva, pozicije ubice u odnosu na ubijeno, manipulacije sa lešom, te jedino moguće počinioce, kao i niz drugih relevantnih činjenica i koje predstavljaju putokaz u otkrivanju ubica, jer je bilo očigledno da to nije mogla uraditi samo jedna osoba.

Vještak je utvrdio da je smrt nasilna i da je nastupila veoma brzo, usljed nagnječenja i razorenja mozga, a forma rana je takva da se može identifikovati oružje – ušice sjekire. Utvrđeno je 6-7 rana na glavi – gnječeno-deranih – i to u sljepoočnotjemenu predjelu. Svojstva i izgled povreda na glavi ukazuju na to da su nastale djelovanjem tupočvrstog metalnog oruđa, karakterističnog pravougaonog oblika, snažno zamahnutog. Povrede na glavi i oslikavaju plohu ušica sjekire i *brid* ušica sjekire. *Pozicija* iz koje su zadate pomenute povrede, prema njihovom položaju, posebno pravougaonih, ubica se nalazio s desne bočno – leđne strane žrtve, dok je povreda na potiljku zadata s leđa žrtve i u njenom ispruženom položaju. Da je uistinu bila takva pozicija u momentu zadobijanja povreda, značajan je nalaz tragova krvi, koja

se slivala iz povreda na prednju stranu tijela žrtve, dok na leđnoj strani praktički i nema tragova krvi. To ukazuje na vjerovatnu pretpostavku da se žrtva, u trenutku zadobijanja povreda, nalazila u sjedećem položaju.

Na osnovu tvrdnji i upozorenja vještaka na relevantne činjenice, da je Š. B. ubijen na spavanju (tog momenta odieven u košulju i gaće), a potom je leš obučen u hlače, kaput (bluzu) i obuven u čizme, istražni organi su usmjerili pažnju i uputili se u pravcu kuće poginulog (udaljena 800 m od mjesta pronalaska leša). Provjera pretpostavki i nalaza vještaka otkrila su sljedeće: trošna seoska kuća, sastoji se od sobe i kuhinje. Desno od prozora u sobi, na visini od poda 100 cm, nalazi se više sitnih krvnih mrlja, koje imaju smjer odozdo prema gore u obliku prskotina, skoncentrisane su u krugu prečnika 30 cm. S desne strane ugla sobe, i u istoj visini, oko 100 cm od poda, također, se nalazi više sitnih krvnih prskotina, imaju isti kosi smjer odozdo prema gore i desno, a pokraj njih nalazi se odlomljen jedan dio zida. Sem toga evidentno je da je zid struan i prat. Sem ovih mjesta tragovi krvi su prisutni na klupi, na ulaznim vratima u kuhinji, te na slamarici pronađenoj u trijemu. Kasnije su pronađene i dvije sjekire, jedna pored kuće, a druga zakopana u đubrištu, na čijim ušicama su utvrđeni tragovi krvi (Slika 2)

Slika 2 – Sjekira, pronađena u đubrištu sa tragovima krvi, s kojom je izvršeno ubistvo

U RSUP SR BiH u Sarajevu, vještačenjem krvi, krvnih mrlja, dlaka i ostalog utvrđeno je sljedeće:

Kod ubijenog Š. B. dokazana je *krvna grupa AB*, a toj krvnoj grupi pripadaju i mrlje sa zida sobe, slamarice, klupe, zatim sa odjeće optuženih Š. N. i Š. R. One su u detalje opisale odvijanje zločina, prethodno ga u cjelosti priznavši. Prema tom njihovom priznanju, zločin se odigrao upravo onako kako se u toku uviđaja i obdukcije leša

utvrdilo i konstatovalo. Ubistvo je izvršila Š. R., sedamnaestogodišnja kćerka poginulog, i to na taj način što se u kritičnom trenutku prišuljala u kuću, uzela sjekiru, stupila u sobu u kojoj je spavao Š. B. snažno zamahnula ušicama sjekire i udarila po tjemenu oca Š. B. Odmah je potom brzo zamahnula još nekoliko puta i udarce je zadavala dok je ubijeni padao. Obavijestila je majku o zločinu, te su skupa obukle leš, uzele i stavile na lotre, a potom su ga odnijele 800 m udaljenosti i ostavile ispred kuće udovice D. D., s kojom je ubijeni Š. B. duže vremena održavao intimne odnose. Kritične večeri on je tukao ukućane, izbacio ih van, a tada je donesena odluka o zločinu. Istovremeno su se htjele osvetiti i udovici D. D., zbog čega su leš odnijele do njene kuće, kako bi istražni organi posumnjali na njenog novog ljubavnika i nju. Istini za volju, operativci su u prvi mah tome i nasjeli, okomivši se na udovicu i na njenog novog ljubavnika V. S.

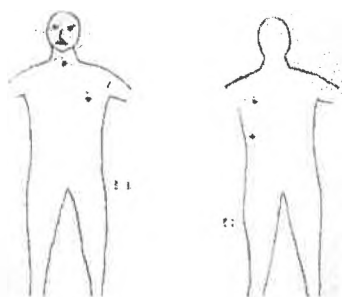
Imajući u vidu teško psihosocijalno stanje porodice ubijenog, tužilaštvo i sud su pokazali puno razumijevanje prema saučesniku (možda idejnom začetniku), Š. N. ženi ubijenog, te je maloljetnički sud osudio samo Š. R. na 5 godina maloljetničkog zatvora, a Š. N. u smislu čl. 330 ZKP-a oslobodio optužbe.

1. 3. Samoubilački akt pogrešno kvalifikovan ubistvom

Istakli smo da su uviđajne radnje smrtnih slučajeva sinhronizovane, timski orkestrirane, sa tačno određenim redoslijedom – po fazama – svakog od sudionika: istražitelja (kriminaliste) – kriminalističkog tehničara – ljekara vještaka – istražnog sudije (ili tužioca). Međusobno se nadopunjuju i povezuju. U praksi se ne postupa uvijek tako, pa su pogreške neizbježne, a mogu biti i fatalne. U našem slučaju. sve se događalo pogrešno od strane istražnog sudije Općinskog suda – Glamoč, neupućenog i nestručnog. Nije pokazao elementarno poznavanje kriminalistike i krivično – procesnih radnji. Zbog spriječenosti istražnog sudije Okružnog suda u Banjoj Luci, ovlaštenje je preneseno na sudiju Općinskog suda u Glamoču. Sudija iz neznanja ili arogantnosti, vjerovatno i jednog i drugog razloga, u svakom slučaju pogubnog, započinje opasno startovanje! Prizor sa lica mjesta on je na njemu svojstven način okarakterisao aktom zločina – ubistva, pa je naredio privođenje, a potom i hapšenje petero lica, među njima i dvojicu nosilaca Partizanske spomenice '41. Nije se obazirao na

stavove kriminaliste (istražitelja) niti je uvažavao tek započetu obdukciju leša, pretpostavke i stav ljekara – vještaka (Sudija je počeo graditi istražnu građevinu od krova, a nigdje temelj nije postavljen?!). Svi sudionici uviđajne komisije radili su autonomno, svak za sebe i bez međusobne saglasnosti i povezanosti. Iznimku su činili jedino kriminalista (isljednik) i vještak. Onemogućeni u daljnjem radu, obratili su se uveče telefonski predsjedniku Okružnog suda, zatim Okružnom javnom tužiocu u B. Luci i načelniku Kriminalističke službe Sreskog SUP u Banjoj Luci. Oni su munjevito reagirali, i odmah su suspendovali istražnog sudiju, naredivši da se bezpogovorno udalji, zaprijetivši mu hapšenjem. Upućeni su kao dodatna ispomoć inspektori Sreskog SUP-a Banja Luka (vrsni operativac i šef Kriminalističke tehnike) , kako bi se vjerodostojno i zakonito dovršio uviđaj. Sasvim je u pravu slavni G e t e (Goethe) sa konstatacijom "da ništa nije toliko zastrašujuće kao neznanje koje je u akciji ". Jer zbog neznanja stradale su mnoge nevine žrtve!

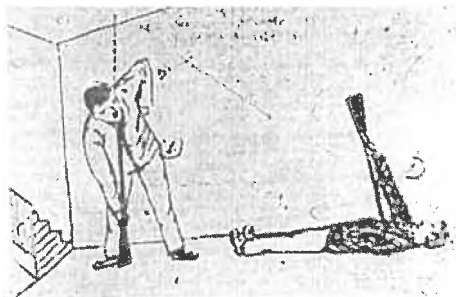
Radi se o krivičnom predmetu Okružnog suda u Banjoj Luci, u kojem stoji da je 27. oktobra 1964. godine u K., na sredini puta između Glamoča i Livna, u usamljenoj lugarskoj kući pronađen leš mladog lugara M. J., opružen na leđima u hodniku, sa dvije lokve krvi, a pored leša karabin sa dvije čahure na podu, a trećim metkom u pušci. Na lešu postoje dvije prostrelne rane, sa ulaznim otvorom u vratnoj jami, i druga u predjelu srca (Skica 2).

Skica 2 - Ustrijelne povrede na vratu i grudima sa ulaznim otvorima

I jedna i druga ulazne rane su ogarene i posute barutnim izgorjelim česticama, a na desnoj šaci, također, izgorjele barutne čestice i garež. Ulazni otvor prvoispaljenog metka nalazi se u vratnoj jami, od koje polazi kanal, ispod ključne kosti izlazi u predjelu lijeve lopatice. Druga ulazna rana (otvor) nalazi se u predjelu srca, ide ukoso prema dolje,

straga i vani, izlazeći na bočnoj strani leđa. Završetak putanje prvog projektila je plafon, a drugi u podu ispod leša. Na osnovu ovog nalaza mogla se izvršiti rekonstrukcija ispaljivanja metaka (Slika 4 i Skica 2). Uzeta "parafinska rukavica" za Gonzalesov test ispala je jako pozitivna, a također su uzeti isjeći kože sa "tetoviranim" barutnim česticama radi patohistološke obrade.

Slika 3 – Rekonstrukcija ispaljivanja metaka

Viziranjem je utvrđeno da je prvi projektil, prošavši kroz tijelo prodro i udario u plafon tavanice, dok je drugi nađen neposredno ispod leša u patosu. Viziranjem se došlo do zaključka da je poginuli M. J., nakon ispaljivanja prvog projektila, nekoliko trenutaka ostao na nogama, na šta upućuju karakteristični tragovi krvi formirani oko stopala i na zidu. Potom, nakon što je pao, prevrnuo se na leđa, pa pošto je već metak bio u ležištu, prislonio je cijev u predjelu srca, a desnom rukom pokrenuo obarač i nastupila je trenutna smrt.

M. J. se oženio desetak dana prije fatalnog događaja. Njegova majka sa mladom snahom se uputila njenoj porodici u livanjskom kraju, odakle je poticao i on. Istražni organi su došli do dva prijeteća pisma. Jedno pismo je upućeno mještanima od četničke emigracije sa zapada da ubiju M. J. jer "dosta su nam jada nanijeli Hrvati i ne dozvolite da se tu namještaju. . ." Drugo pismo upućeno je tek udatoj M. J. supruzi: "Samo ako pođeš za M. J. crninom ćeš zastrijeti prozore." I s te strane vršene su provjere, ali su istraživanja pokazala negativne rezultate. Prvo prijeteće pismo predato je, radi provjera, operativcima Službe državne bezbjednosti.

Upravo, iz navedenih razloga, bilo je neophodno uraditi temeljne provjere, uz kriminalistički eksperiment i rekonstrukciju događaja (detaljnije vidjeti u radu M. Janičić i A. Ramljak "*Samoubistvo*

protumačeno kao ubistvo", 13. maj, 9. 1969.). Sem toga, od samog početka sudija lokalnog suda, u startu je učinio krupne i dosta kompromitirajuće pogreške. Ipak, dosljednim kriminalističkim radom nepobitno je dokazan samoubilački akt. A i obdukcioni nalaz, kriminalistički eksperiment uz podatke iz Presuicidalnog sindroma i "Psihičke autopsije" sve je išlo u prilog samoubistva.

U prikazu ovog slučaja očigledna je uloga i presudan značaj kriminalističkih organa u uspješnom rješavanju "krvnih delikata".

1. 4. "Saobraćajna nesreća" – ubistvo na podmukao način

Dana 3. septembra 1984. godine, otkriven je leš u močvarnoj livadi, u blizini jezera na rijeci Plivi. Odmah je na lice mjesta upućena milicijska patrola, a potom uviđajna komisija iz Jajca. Utvrđeni su tragovi krvi pored ceste te tragovi "kotrljanja" niz strminu prema bari, u kojoj se nalazio leš M. S. (43). Komisija iz Jajca je konstatovala da se radi o saobraćajnoj nesreći, da je poginuli udaren automobilom i odbačen skotrljao se niz strmu obalu u baru. Raspisana je potjernica za nepoznatim vozilom, a slučaj prijavili istražnom sudiji Okružnog suda u Banjoj Luci kao saobraćajnu nesreću. Budući da se vozač nalazi u bjekstvu oni su započeli opsežne provjere. Stoga se nije ni žurilo istražnim organima Okružnog suda u B. Luci, pa je uviđaj započet tek 45 sati nakon nemilog događaja.

Dolaskom na lice mjesta ljekar-vještak se, prije obdukcije koju će obaviti u prosekturi u Jajcu, želi upoznati sa licem mjesta i okolnostima slučaja. Bio je iznenađen snažnim utiskom i prizorom na licu mjesta. Naime, na manjoj krivini ceste nađeni su tragovi kapljica krvi i tragovi vučenja niz obalu prema bari sa gustom i visokom šašom (1, 5 m visokom) u kojoj se nalazio leš M. S. Leš je skvrčen sa rukama u odbrambenom položaju i sa smrskanom lobanjom, jače deformisanom. Zaista, impresivan i stravičan prizor, ("zločin iako nema jezik, govori čudesnim glasom"). Ta scena je bila slikovita i impresivna, da se sigurno radi o zločinu-ubistvu. Na rukama, leđima i nogama nalaze se brojne ogrebotine, uglavnom crtaste, nastale najvjerojatnije vučenjem onesvještenog tijela. Pomjeranjem leša, u zemlji bare nalazi se veće udubljenje veličine glave, koja je utisnuta u rastresito tlo, što je za vještaka bilo očigledno da su na tom mjestu i zadate smrtonosne

povrede po glavi. Stoga se vještak, logičnim slijedom, upustio u traganje za sredstvom (pretpostavlja se da se radi o kamenu, po izgledu deformiteta, odnosno udubljenja na lobanji!) kojim su nanesene smrtonosne povrede. Pronađen je veći, masivni kamen u neposrednoj blizini leša, na 80 cm od smrskane lobanje. Kamen je ovalan, veličine dječije glave, promjera 16x9x8 cm, sa evidentnim tragovima sasušene krvi. Teže povrede na tijelu nisu pronađene, što je apriori isključilo saobraćajnu nesreću. Bilo je očigledno da se radi o teškom zločinu ubistva. Leš je prevezen u mrtvačnicu Medicinskog centra u Jajcu, gdje je izvršena forenzična obdukcija leša. Iste večeri privedeno je šest mladića iz sela J., a među njima i Ž. J., koji je odmah i osumnjičen za počinjeno ubistvo. Kod njegove kuće pronađen je i motocikl ubijenog M. S., a kod mladića P. M. ručni sahat, kojem ga je ubica prodao za 700 dinara. Vještak je kod osumnjičenog Ž. J. uzeo kontaktne (mikrotragove) ispod noktiju radi vještačenja. On je ubrzo, nakon privođenja priznao zločin. Kao što proizilazi iz krivičnog predmeta K. 188/84 Okružnog suda u Banjoj Luci da je Ž. J. (21) , nekvalifikovani mesarski radnik, iz sela J. kod Jajca, noću 2. septembra 1984. godine lišio života M. S. (43) na usamljenom, pustom mjestu i bez očevidaca. Oni su se upoznali u gostionici "Ada" , jer je Ž. J. primjetio da je oštećeni podobro pijan i tada je donio odluku da od njega prisvoji motocikl, koji je bio parkiran pred gostionicom. Odmah, čim je oštećeni krenuo iz gostionice, uputio se za njim, a zatim ga je na cesti 1 km udaljenosti od mjesta Jezera u pravcu Jajca, na manjoj krivini ceste, iznenada napao, snažno ga udarajući po glavi, pa kada je oštećeni M. S. pao, svukao ga je onesvješćenog niz obalu u močvarnu livadu obraslu šašom. Tu ga je potom tukao kamenom, teškim 2-3 kg u predjelu glave, smrskavši tom prilikom lobanju i razorivši mozak, uslijed kojih povreda je odmah nastupila smrt. Ubijenom je skinuo sahat sa ruke i preoteo motocikl, a potom se udaljio sa mjesta zločina. Takav opis odvijanja zločina u cijelosti se podudara sa mišljenjem i stavom istražnih organa iz Banja Luke.

Kao što se može zaključiti, u ovom slučaju, sistematičnim radom istražne komisije Okružnog suda u B. Luci, apriori je na samom uviđaju odbačena mogućnost saobraćajnog delikta, i odmah se istraga skoncentrisala na teški zločin-ubistva, kako je to na kraju i dokazano. Podvlačimo značaj dosljednog izvođenja uviđajnih radnji, sinhronizovano, sistematično po svim kautelama moderne kriminalistike, pa uspješan rezultat neće izostati. Nedozvoljeno je

donositi ad hoc premise, samo na osnovu pojedinačnih utisaka, kakvim su se pokazali na uviđaju komisije iz Jajca.

1. 5. Bezobzirno ubistvo kvalifikovano "samoodbranom milicionera"

U toku uviđaja, između ostalog, ljekar-vještak će nakon obdukcije leša izvršiti ljekarski pregled počinioca ili osumnjičenog, što je od posebnog značaja, u slučajevima prisustva tragova krvi na njihovoj odjeći i tijelu. Ljekar opisuje svaku i najmanju povredu na tijelu. Pored lokalnog nalaza, vrši se opći i detaljan pregled. Tom prilikom prate se osnovne psihološke crte ispitivanog: drskost, agresivnost, potištenost, tuga i uplakanost, logoroičnost, eventualno opito stanje. Sve zapaženo notira se u zapisnik o ljekarskom pregledu. Ljekarski pregled se obavlja nad potpuno golom osobom, radi naknadnih primjedbi počinitelja i njegove odbrane.

U kriv. predmetu K. 231/72 Okružnog suda u Banjoj Luci stoji da je u Bos. Dubici, u maju 1972. godine izvršeno ubistvo 19-godišnjeg T. F., noću pred kafanom. Nesretni mladić i još nekoliko njegovih vršnjaka, svratili su u kafanu u kojoj su se, sem mlade konobarice, nalazila i dvojica milicionera, ali nisu bili uniformisani, niti na dužnosti. Ulazna vrata kafane su bila zaključana, mada se kroz staklo vrata moglo lahko zapaziti da nije završeno radno vrijeme, a i prepoznali su dvojicu milicionera da sjede. Mladići su bili uporni da im se otvore vrata, ali su milicioneri preokupirani šarmantnom konobaricom, dali do znanja gestikulacijama da se mladići udalje. Oni su i dalje bili uporni da im se otključaju vrata i omogući ulazak u kafanu. Vjerovatno je i njima bila izazovna konobarica (otuda ekrazantna kriminalistička uzrečica cherchez la femme – tražite ženu!"; žena kao povod teškom zločinu). Milicioner R. R. otključava vrata, istovremeno se maši za službeni pištolj i puca u mladića T. F. Smrtno ranjeni mladić je odmah upućen u prijedorsku bolnicu, ali je na putu izdahnuo. Komandir Stanice milicije Bos. Dubica, obaviještava dežurnog istražnog sudiju Okružnog suda u Banjoj Luci, u 01. 30 sati (poslije pola noći da je "naš čovjek milicioner pucao i ubio jednog od huligana"?!). Na uviđaju, isti komandir, pokušavao je utjecati na istražne organe (profesionalna etička posrnulost). Sem toga, unaprijed su intervenisali u RSUP BiH, da će biti upućen materijal sa tragovima radi vještačenja. Naravno, bilo je sasvim logično, uputno i moralno da se svi tragovi, prikupljeni u toku

uviđaja, posebno pištolj, dostave u tajnosti u Ured (Zavod) za kriminalistička istraživanja RSUP SRH, u Zagrebu, kako bi se vještačenje obavilo korektno i vjerodostojno.

Ubica i njegov saučesnik (milicioner) detaljno su pregledani po ljekaru-vještaku potpuno nagi; skinute su tom prilikom i kratke gaćice. Nisu utvrđeni nikakvi tragovi povrijeđivanja. O ljekarskom pregledu milicionera – zločinca sačinjen je zapisnik uz potpis ljekara i ovlaštenog službenog lica.

Kasnije na glavnom pretresu, ubica izjavljuje da je prvo on napadnut, te da su mu nanesene povrede u predjelu polnog organa udarcima noge, pa da je tek tada pucao u samoodbrani. Njegov advokat stavio je sudskom vijeću, na uvid, ljekarsko uvjerenje za ubicu, u kojem jasno stoji da postoji veći otok skrotalne kese sa dosta opsežnim krvnim podljevom. Zahvaljujući zapisniku o ljekarskom pregledu ubice na uviđaju, bilo je lahko dokazati da je ljekarsko uvjerenje krivotvoreno (grubo kršenje Hipokratovih načela od ljekara – zločinca!). Smetnuli su s uma da, istražni organi, koji su ovlašteni da isputuju neki slučaj – po tvrdnji američkih kriminalista – "snose veliku odgovornost i pred zakonom i svojom saviješću, jer oni štite interese mrtva čovjeka naspram interesa svih ostalih ljudi na planeti" (*Shyder, L*).

1. 6. Delikti iz strasti

Za vrijeme ljubavnog zanosa nisu usamljeni primjeri zločinačkog djelovanja u razbuktaloj strasti i ostrašćenoj opijenosti. Posebno ukoliko dođe do izljeva teške ljubomore, u kulminaciji sentimentalnog osjećanja i ispoljenoj surovosti (kako je to u kriminalističkoj literaturi, u bezbroj primjera opisano!) počinjeni su mnogi zločini. U takvoj izbezumljenosti ". . . niko neće ostati razuman. buknuće ljudi strašću i bijesom, ludošću i želiom da se upropaste. . ." (M. Selimović: "Derviš i smrt"). Nesumljivo, to otkriva i iznosi na površinu, iz dubine duše, sva suptilna sazvučja, ali istovremeno, složenost pa i protivrječnost ljudske čudi i duše. Ovdje se niko dublje i svestranije ne želi upuštati u analiziranje čovjekove psihe, zaboravljajući da ". . . ono što bilo muškarac ili žena učini u strasti i neobuzdanom ljubavnom uzbuđenju nije isto što i obični zločin" (T. Drajzer, "Američka tragedija"). Svi su skloni da sagledavaju samo posljedice i naličje dešavanja, i tobože, težeći za objektivnošću i pravednošću ostaju samo maglovitosti i

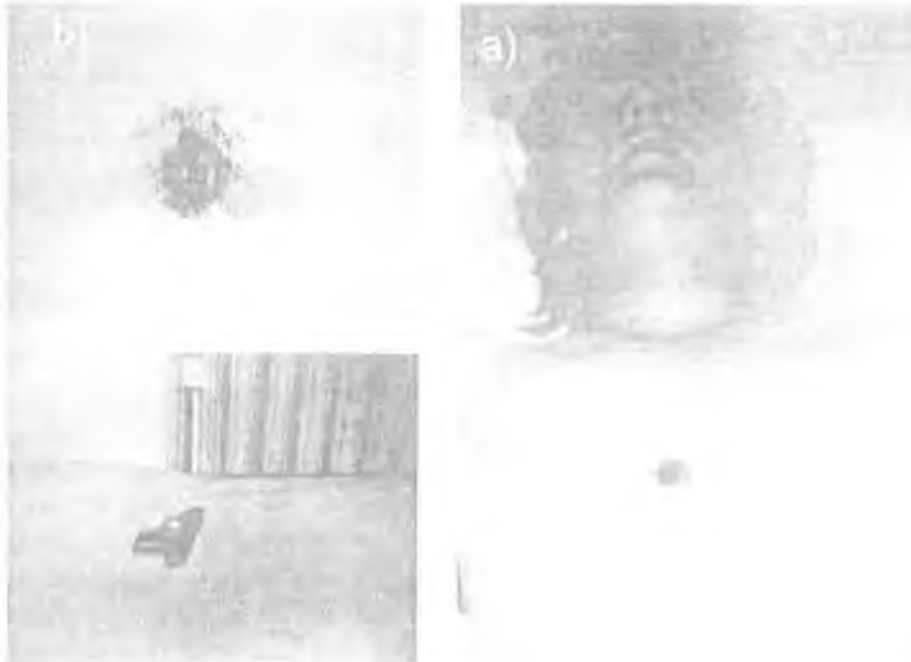
nedorečenosti ("Mi želimo naći istinu, a u nama nalazimo samo protivrječnosti"-P a s c a l). Strasti, posebno u ljubavnim relacijama, obuhvataju i remete cijeli duševni život zaljubljenog. Sasvim su iluzorna i bezuspješna nastojanja da čovjek strasti kontrolira ili obuzda, jer "da li se uzalud ne borimo protiv prirodnih nagona. jačih od svega što može da ponudi razum? . . . Iz crnih podruma moje krvi suknut će nepoznate želje i biće kasno kad izađu. . ." (M. Selimović: cit. djelo!). Prema tome, očekivati je, što se nerijetko i dešava, da jedan od ljubavnika zanešen "ljubavnim ludilom" (analogno po intenzitetu i obilježju – a m o k u – javanskom ljubavnom ludilu), počini i zločin. Da li zločin prema okolini ili sebi, sasvim je svejedno. Usmjeren prema vani – znači drugom, nastaje zbog mržnje, srdžbe, i bijesa, dok je samoagresivni efekat posljedica tuge i žala³), što bi rekao Balzak (*Onore de Balsac*): "Svako je samoubistvo uzvišena poema sjete".

Slučaj koji će biti prikazan je neobičan i interesantan, a i tipičan delikt iz strasti, bez obzira što je počinjen u samoubilačkom aktu. Od početka uviđaja, u *gro planu*, nametale su se uvjerljive činjenice koje su ukazivale na izvršeni zločin – ubistva. A one su sljedeće: smrt je nastupila zbog ustrelne povrede sa ulaznim otvorom – ne u predjelu srca – već u sredogrudju (Slika 4b). I drugi znaci i suspektne okolnosti su govorili o mogućem izvršenju zločina – umorstva – motivi iz ljubavnih pobuda. Međutim, pažljivim pregledom ulaznog otvora ustreline otkriven je signifikantan detalj. U sredogrudju postoji tetovaža imena E. . . . Na prvi pogled sitni, beznačajni nalaz, ali će se kasnije pokazati, sa dalekosežnim porukama. Pored leša nalazi se pištolj sa metkom u cijevi i jednom čahurom u blizini leša. Nakon obdukcije, pretresom stana, pronađen je *Dnevnik*, koji je pokojnica pedantno vodila, od Nove godine – 1974. – pa sve do 20. aprila 1974. godine.

Uzrok smrti je jasan, ali je trebalo utvrditi porijeklo smrti – zločin ubistva ili čin samoubistva? Za samoubilačku smrt govorili su pozitivni elementi *Presuicidalnog sindroma* i znaci iz "*Psihičke autopsije*". Metode toliko značajne i suverene, pa i presudne u postavljanju dijagnoze samoubistva. Ti su znaci za ovu vrstu smrti poslužili iz *Dnevnika*, brižljivo pisanog i sa sadržajem obojenim sumornim i tužnim mislima, uz vapaje strasno zaljubljene osobe. Od samog početka zabilješki u Dnevniku to se jasno uočava:

³ Frojd: *Tuga i melanholija* (1917)

"Nova godina! Kakva ironija. Osjećam se tako jadno. Radost je prolazna, a bol – ona traje vječno!"

Slika 4 (a, b, c) – Samoubilačka ustrelna rana iz apsolutne blizine

J.

Obris njene nesretne ljubavi čini bliska neumoljiva jeza. Sa turobnim konstatacijama i prezirom nastavlja:

"Pitam se šta M. . . . hoće sada, poslije toliko vremena? Možda zbog ljubavi, ali ne – nje zaista nigdje nema, bar je ja nisam upoznala "

J.

Odmah iza toga susreće novu ljubav, oženjenog muškarca sa ženom i dvoje djece. Ali zna se, ljubav nema ograničenja niti prepreka. Pritom je ona začuđena i rezignirana, pa se pita:

"Zar je patnja preduvjet sreće?! Ono što je najljepše u životu to je samo san, a ono što je bolno i odbojno, to je neumoljiva stvarnost. A za mene je ona odveć surova. Zavoljela sam ga, a da to nisam ni znala, niti smjela".

Nema šta, iskreno i elegično, ali zato kompleksno filozofsko osjećanje života (bitka i vremena – Hajdeger (M. Heidegger)).

Interesantna i signifikantna je crtica notirana 23. januara '74., uz žal i tugu, pomiješanu sa srećom i neizmjernom radošću:

" Hvala ti za juče, za danas, za sutra. . .

Hvala ti za sve sate što su naši bili. . . " itd, itd.

Beskrajna manifestacija ljubavi, sreće i zahvalnosti prema voljenom biću.⁴

Proljeće – budi se život i raskoš prirode, ali se budi i ljubav tragično zaljubljene osobe. Indikativan je i zaista tužan bol koji osjeća:

"Bilo bi bolje i da sam umrla nego što sam zavoljela tebe ", a odmah potom otvara svoju bolnu i tugaljivu, te sentimentom preokupiranu dušu:

"Ne, ja ne mogu bez tebe. Ti si za mene sve, moj život, ljubav, sve, pa i moje stradanje i moja smrt. Ne znam, s čim bi mogla porediti moju ljubav, gdje je granica?! Ne, granice nema, ona je beskrajna, kao i moja želja za tobom. Volim te.

J. "

Počev od proljeća, iz dana u dan, nalazi se u melanholičnom delirijumu (u relacijama ljubavi i mržnje - -Žan Pijer (Janet Pierr⁵)), sa oscilacijama i u rasponu između strašne zaljubljenosti i tuge (osjećanja nesreće) što se našla u takvom položaju.

⁴ Istinska, neupitna, prema tome „prava ljubav je rijetka, kao što je rijedak i genije...“, tako je rijetka da se slobodno može reći da od milion brakova, jedan se sklapa iz prave ljubavi... Prava ljubav se sastoji iz pasije i *santimana*. U prvom slučaju, pasija, počiva na jakom seksualnom nagonu, lako se izopačava u pravo nasilje, ljubljena se osoba ponižava do skota na kome se vrši čisto životinjska strast. U drugom slučaju ljubljena osoba se uzdiže do nebeske figure...Kao što se vidi, samo ljudske osobe obdarene izvjesnim poetskim talentom sposobne su za pravu ljubav“!! (Branislav Petronijević: *O vrednosti života*, Nolit, Beograd, 1983) U našem prezentiranom slučaju to je evidentno ispoljeno i potvrđeno sa neizmjernom usrećiteljskom ispunjenošću!

⁵ Žan Pijer: *Ljubav i mržnja*, Naprijed, Zagreb, 1968

U idiličnoj ljubavi – erotskom grču – pojavom proljeća i buđenjem prirode sva razdragana skuplja cvijeće. Pri tome, doživljava slike radosti i vreline. Tih dana, naprimjer 1. aprila u *Dnevnik* je pažljivo zalijepljen čuperak kose i raznobojni cvjetovi. Zaista, lepršavost duše i kikoti sreće ovu su 19 – godišnju djevojku doveli do ekstaze!

Kao što, nažalost, u životu biva, nakon ushićenja i zaljubljenosti, brzo počinje sa tugom i depresijom, a kod ove nesretne djevojke nagovještava se kraj. Kraj ne samo sreće, već totalni krah života. Kod nje se pojavljuje tragična malodušnost pa i klonulost duha. U toj košmarnoj konačnici visoko se izvija *salto mortale* čije su sjenke krvlju obojene, a u zgrčenoj ruci pištolj – presuditelj, dok strasti mute razum, vodeći ga u beznade i ništavilo! U ovoj svojoj strasnoj samoći, sa beskrajnim ljubavnim žarom, slutnjom otrovane i slomljene duše, ispisuje svoja posljednja tragična osjećanja. Dakle, na kraju i sama daje definitivni odgovor i pečat nesnosnom životu i svojoj proklesnoj sudbini:

"Banja Luka, 20. IV 1974. godine

Bila sam svjesna da nikada nećeš biti moj, onog dana kad sam pošla s tobom. Svejedno, ja nikada nisam zažalila zbog toga. Voljela sam te, i volim te još uvijek. I voleću te, voleću te, dok god budem živa.

Svaka misao, najdraži moj čupko, ispunjena je s tobom. Svaki otkucaj srca kuca za tebe, svaka suza je zbog tebe.

Ti imaš dom, a ja, šta ja imam. Imam samo ljubav, veliku ogromnu ljubav. Divna je ta naša ljubav, divna i prokleta. Volim te E. O., i ta mi ljubav pričinjava fizičku bol. Da, Eno, boli me, boli me toliko da više ne mogu da izdržim. Od pretjeranog bola čovjek otupi na sve. Da li baš na sve?! Ne, ne znam više ni ja sama. Sve što znam to je da te volim i stoga što mi mnogi ili gotovo svi zamjeriše zbog toga. Što vjeruju da idemo samo zato da bi se o nama pričalo; dokazat ću im suprotno. Ja se ne stidim i ne bojim svojih osjećanja. Ona su dio mene, dio nas dvoje. Ja znam da te gubim. Ne zato što to ja želim ili što ti želiš. To žele drugi. Uspjeli su! Pobjedili su. . . Ti se vraćaš njoj, a ja, ja ću otići tamo gdje nema pakosnih, gdje nema zlobnih ljudi. Prvi put sam u životu voljela, iskreno voljela, bez laži, bez pretvaranja, ali voljela sam pogrešnog čovjeka.

Bože, oprosti mi što ga toliko volim. Stvarno ga silno volim. On mi znači sve i bez njega život nema nikakvog smisla.

Volim te do kraja i do kraja ću biti samo tvoja. Oprosti !

J....⁶

Tužna jadikovka i očajanje, u tragičnom spletu sudbine.

(Citati iz Dnevnika su originalni, sa pomiješanom ekavicom i ijekavicom)

Nema sumnje, istinu govori, koja jasno, sumorno i bolno navire iz ovog oprostajnog pisma, jer je tu ljubav skupo platila, svojim mladim životom. Očigledno vrhunac *delirijuma sentimentalnog zanosa*⁷, koji direktno onemogućava daljnu životnu egzistenciju. Postoji inkompatibilnost u bitku i vremenu – Hajdeger (M. Heidegger). U pitanju je, dakle, potresni krik i samrtni vapaj klonule i sagorjele erotske duše. Sa intimnim dodirivanjem i prožimanjem ljubavi i smrti.

8

Djelimično prezentirani *Dnevnik* riješio je zagonetku tajanstvene smrti. Bile su ispunjene sve poente iz *Presuicidalnog sindroma i "Psihičke autopsije"*. Zagonetan položaj neuobičajene lokalizacije ulaznog otvora u sredogrudju, objašnjena je pažljivim pregledom ulazne rane, koja se nalazi na atipičnom mjestu, na mjestu istetoviranog imena njene velike ljubavi E. . . . Dakle, ispalila je hitac direktno na introjektovanu osobu, s kojom je njena duša neizlječivo zatrovana (inkorporirana). Naime, dinamska psihologija je dala izvorno i sjajno objašnjenje ove vrste samoubilačke smrti. Samoubistvom se nikako ne uništava vlastita ličnost, već se ubija – u bukvalnom i prenosnom smislu – osoba koja se duboko ugnjezdila u Palatu psihe.

⁶ Dnevnik je zagolicao pozornost predstavnika dubinske psihologije. Uvaženi filozof psihoanalize, prof. dr. Vladeta Jerotić, najpoznatije ime psihoanalize na prostorima ex-Jugoslavije, namjeravao je uraditi studiju ovog slučaja, nesumnjivo izuzetno interesantnog i erotski provokativnog!

⁷ Jovica Stojanović: *"Ljubav i smrt"*, Partizanska knjiga, 1985.

8

1.7. Ubistvo iz nekrofilne strasti

U selu S. općine Srbac, u januaru 1984. godine na seoskoj cesti, pronađen je leš B. P., očigledno ubijenog, ubodom noža u predjelu leđa. Ubod nožem je učinjen kroz zimsku vindjaknu, džemper, košulju i potkošulju. Bila je zarivena cijela oštrica sječiva, što jasno pokazuje dubinu ubodnog kanala i ispoljenu snagu prilikom zamaha noža. Postojali su tragovi slivanja krvi niz tijelo ubijenog, sve do pojasa, pa i niže ispod opasača. Sem toga, evidentna je nepravilno kružna, šira ploha veličine lopate na leđnoj strani, krvlju natopljene veste, košulje, potkošulje i djelimično vindjakne (Slika 5)

Slika 5 – Nakvašenost odjeće krvlju na leđima (košulja, potkošulja...)

Na poprištu zločina, vidljivi su tragovi kapljica krvi, a na mjestu pronalaska leša manja lokva u kaljuži od blata i snijega. To pokazuje da je ubijeni B. P. bio u uspravnom položaju u momentu zadobijanja ubodne rane na leđima. Čak šta više, smrtno povrijeđeni se kretao, dok je imao snage. Inkrimirani nož nije nađen na licu mjesta. Pristupilo se pretraživanju bliže okoline, pa je nož nađen zaboden u plastu sijena.

Ubijeni B. P. je mentalno retardirana osoba, i to još od rođenja, ali je bio miran, poslušan, docilan i nikome nije stajao na putu. Iz suosjećanja, kod mještana je uživao simpatije, svako mu je izlazio u susret u svemu. Narod ga je oblačio, hranio, darivao mu i novac iz sevapa.

Motiv za ubistvo ne postoji (ubistvo bez motiva !). Stoga je zločin na uviđaju zadavao velike muke istražnim organima, jer se nije ni nazirao ubica. Otkriven je po kovanom nožu, dugačke oštrice oko 20 cm. Osumnjičeni na saslušanju priznaje zločin – ubistva, ali ne može da objasni motiv. Izjavljuje da mu je u jednom momentu nastupila strast za ubijanjem, bez obzira što se radi o takvoj mirnoj osobi kakav je bio B. P., "Zario bi handžar svakom ko bi se našao ispred mene, jednostavno mi je navalila želja da nekog ubijem".

Još na uviđaju došlo se na ideju da se ubici uradi kariotipizacija, zbog osnovane sumnje na postojanje Kajinovog sindroma kod ubice (duble-yu, 47, XYY). Tim više jer su dvojica braće ubice P. V., također ubice, i nalaze se u to vrijeme, na izdržavanju kazne. Sve je govorilo da je u pitanju „đavolje sjeme“ (!)! Na uviđaju, na početku israge, bila su drukčija razmišljanja o mogućem počiniocu zločina – ubistva. Ali *kovani nož* je bio orijentir koji je i doveo do otkrića ubice.

1. 8. Bezobzirno ubistvo ili ubistvo iz nehata?

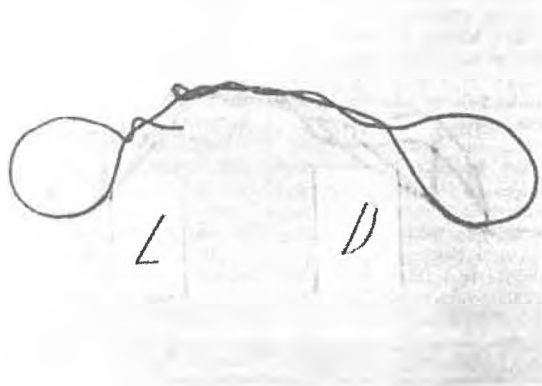
U forenzičkoj praksi povrijeđivanje metkom iz pištolja (ustrelina), dešava se iz različitih kalibara ovog oružja. U svakodnevnoj praksi su u upotrebi pištolji od 6, 35; 7, 65; 9, te od 12mm. Metak ispaljen snagom barutne eksplozije, bude potisnut i kreće se rotaciono oko svoje uzdužne ili smijerne osovine. Izvrtanje i odbijanje metka dešava se ako na svom putu pogodi čvrste strukture, kao što su željezo, betonski stub, kamena gromada, ili u tijelu čovjeka koštana struktura. Tada se metak odbija i mijenja smjer u drugom pravcu. I tom prilikom se jače deformiše. Prikazat ćemo slučaj iz *krivičnog predmeta* Okružnog suda u Banjoj Luci. Čergarenjem nekoliko familija Roma stacionirali su se na periferiji Jajca, na manjoj zaravni okruženoj stijenama. Djeca su se igrala, bacajući se kamenčićima, pa je jedan veličine oraha se odbio od, u blizini, parkirana kola. Od zveketa u kolima se naglo trgao odrasli Rom, koji je pridrijemao na ugodnom sunčanom danu. Da bi uplašio djecu on se maši parabeluma i ispali 2-3 metka. Tom prilikom se ruši pogođen 18-godišnji mladić. Odmah su

reagovali odrasli u čergi, da ranjenom pruže pomoć i hitno ga prebace do bolnice, ali je teško ranjeni mladić za 5 do 10 minuta iskrvario i preminuo. Organi SUP Jajce su pritvorili ubicu i sa krivičnom prijavom ga predali tužilaštvu u Jajcu. U krivičnoj prijavi stoji kvalifikacija ubistva iz bezobzirnog ponašanja počinioca. Drugi dan stižu istražni organi Okružnog suda iz Banja Luke, kao stvarno nadležni za ovaj slučaj. Odmah je započeto sa uviđajem, mada su izvjesne uviđajne radnje obavili istražni organi iz Jajca. Istovremeno je započeta forenzična obdukcija leša, nakon koje ljekar-vještak obavještava istražnog sudiju da se radi o *rikoše* ranjavanju, sa ulaznim otvorom u preponi i presjecanjem arterijske grane aorte. S tim u vezi, vrlo brzo je došlo do iskrvarenja i smrti. Metak koji se zaustavio u preponskoj jami toliko se deformisao, da se olupina jedva prepoznaje čemu pripada. Dakle, nakon pucnjave, u cilju zastrašivanja djece, ispaljeno je nekoliko metaka u zrak. Jedan metak udara u stijenu od koje se odbija i kao *rikoše* pogađa mladića. Prema tome, u ovom slučaju radilo se o ubistvu iz nehata, pa je bila neophodna prekvalifikacija sa bezobzirnog u nehatno ubistvo. Tako je ubica pušten iz pritvora, a predmet predat u nadležnost Općinskog suda u Jajcu.

U ovom predmetu presudan je bio obdukcijski nalaz, na osnovu kojeg je i učinjena prekvalifikacija u znatno blažu i bez umišljaja deliktну radnju. U prvi mah slučaj je upravo izgledao kao ubistvo iz bezobzirnosti, ali je na kraju ispalo nehatno djelo.

1. 9. Misterija u valovima Vrbasa

Sunčanog majskog dana 1974. godine, na lijevoj obali rijeke Vrbasa, nizvodno 20 km od Banja Luke, u blizini Laktaša, među granama žalosne vrbe ribiči su slučajno otkrili leš mladića. Leš je jako naduven, uslijed čega mu je odjeća maksimalno zategnuta. Ruke na lešu na leđima su vezane čeličnom žicom. Pociočana žica (promjera 2, 5 mm) jednim krajem je fiksirana na desnoj ruci, i to 10 cm iznad ručnog zgloba u obliku spirale sa 5 zavoja, dok je oko lijeve ruke samo jedanput presavijen vrh žice (Slika 6 a, b).

Slika 6 (a, b) – Ruke na leđima zavezane žicom i izgled žice

Identifikacija leša učinjena je po odjeći, kao i po boji kose i crtama lica, koje su sačuvale prepoznatljivost. Leš mladića je prepoznao ribič iz B. Luke, izjavivši da bi se moglo raditi o lešu B. I., koji je nestao prije 11 dana u Priječanima, 12 km uzvodno prema Banjoj Luci. Istog dana, uveče, leš mladića B. I. prepoznali su njegov otac i bliža rodbina. Od oca se saznalo da je mladić rođen 10. 10. 1957. godine (star oko 16 i pol godina), inače polaznik druge godine automehaničarskog zanata. Operativci SUP-a Banja Luka su saznali da je mladić B. I. nestao prije 11 dana i da je kuću napustio oko 20:45 h i nije ustanovljeno kuda je otišao. U toku noći i sutradan mještani su pretražili 40 km dužine obale Vrbasa. Operativci su izvršili uvidaj na mjestu gdje se pretpostavljalo da je mladić skočio u, poslije silnih kiša, nabujalu rijeku. Naime, u selu Priječanima pronađena je vesta i ručni sat, koji su pripadali nestalom mladiću, pa se pretpostavljalo da je na tom mjestu skočio u rijeku. Rođen je pored Vrbasa, pa kao odličan plivač u detalje je poznavao svaki kutak obale i čudi rijeke. Stoga su se nametala

brojna pitanja i dileme: kako i zašto se utopio mladić, kad je bio vrstan plivač? Ko mu je vezao ruke na leđima? Ako je posrijedi podmukli zločin, on je prvo onesviješten, a potom su mu ruke vezane. Tako ošamućen i vezanih ruku bačen je u rijeku (?!). Stoga su kriminalistički organi odnosno istražitelji u *Planu* rasvjetljavanja ovog misterioznog slučaja, predvidjeli provjeru nekih osoba, jer su se pokazale indicije, u prvi mah, vrlo logične. O tome će biti još riječi. S druge strane, ukoliko je posrijedi samoubilačko utopljenje, odmah se nametnulo pitanje je li B. I. mogao sam sebi vezati ruke na leđima? Daleko više je razumnija prvobitna verzija. Jer, od samog početka uviđaja, zavezivanje ruku na leđima i potom utopljenje, sugeriralo je pretpostavku o izvršenom zločinačkom aktu.

U obdukcionom nalazu leša, vještak je prezentirao zaključak sa sljedećim poentama:

- 1) Smrt je nasilna i nastupila je uslijed utopljenja.
- 2) Utopljenje je najvjerovatnije samoubilačkog porijekla.
- 3) Na lešu nisu utvrđeni znaci i tragovi mehaničkog povređivanja, niti znaci druge vrste nasilja.

Strpljivom analizom žice, kojom su bile vezane ruke leša, uočeno je da je oko desnog, ručnog zgloba napravljena narukvica, a potom je žica više puta usukana (pet puta), dok je na lijevoj ruci žica samo jedanput zavrnutu i nije čvrsto vezana. Utvrđeno je da je pokojnik bio ljevak. Otuda brižljivo i višestruko omotavanje žice na desnoj ruci. Naime, ovako vezivanje žice na lijevoj ruci bilo je lahko izvesti polurotacionim kretanjem lijevog palca i spretnim nabacivanjem vrha preko omotane žice. Prilikom utapanja u rijeci ruke se nisu mogle osloboditi. Pošto se leš nalazio u vodi više od deset dana, on se naduo i počeo uveliko da truli. Upravo zbog toga, prilikom pronalaska leša, izgledalo je da su mu ruke čvrsto vezane i što je razumljivo upućivalo na izvršeni zločin.

B. I. je bio čestit i pošten mladić, odličan učenik, primjernog vladanja, na zanatu uzor svojim vršnjacima, ali hirovite čudi. (kakvi su većinom u pubertetskom dobu!). Pa zašto je, onda, B. I. svjesno otišao u smrt?

U službenoj zabilješci u informativnom razgovoru sa ocem pokojnog mladića notirano je da mu nije poznato zbog čega mu je sin nestao. Kako on, tako mu i supruga, nisu imali s njim nikakvih problema niti sukoba, sem što im je, nekoliko dana prije nestanka, spominjao da je

njegov majstor doživio saobraćajnu nezgodu, kojom prilikom je zgazio čovjeka. Svojoj je tetki (očevoj sestri) se požalio da mu se uveče, kad legne da spava, pričinja slika te nesreće, jer se i on nalazio u kolima. Taj podatak će mučiti Okružnog javnog tužioca u B. Luci, pa će godinu i pol dana stalno zahtijevati provjere od kriminalističkih organa. Unatoč svemu što je utvrđeno na uviđaju i datom mišljenju vještaka, kao i prikupljenim obavještenjima operativaca.

B. J. susjed i školski drug mladića-utopljenika, koji se s njim svakodnevno družio, izjavio je da su, dva dana prije nestanka, igrali košarku pa mu je povjerio da se posvađao sa ocem i majkom i da s njima ne govori, u posljednje vrijeme niti se hrani kod kuće. Inače kad dođe s posla i škole, sa svojim stvarima odlazi na brdo iznad kuće i tamo sam sjedi. Posljednjih desetak dana prije nestanka, najviše se zadržavao u jednoj ugostiteljskoj radnji, gdje je pomagao u poslu i na taj način se prehranjivao. Svojoj vršnjakinji i učenici trgovačko-ugostiteljske škole D. G., povjerio se da je u zavadi sa roditeljima, ali nije htio reći zbog čega. Ona je primjetila tada da je on bio pri piću. S njim je razgovarala dan prije njegovog nestanka. U selu Priječanima se pričalo da se mladi B. I. posvađao sa roditeljima zbog majčine trudnoće. Pretpostavlja se da je on kritičnog dana, prije izlaska iz kuće, saopštio majci da će izvršiti samoubistvo utopljenjem u Vrbasu. Na ovu pretpostavku upućuje činjenica da mu je majka odmah potrčala iz kuće, pozivajući susjede upomoć obavještavajući ih da joj je sin otišao prema Vrbasu i da će se utopiti. Na pomenute okolnosti u vezi motiva izvršenja samoubistva mladićevi roditelji nisu željeli operativcima SUP-a ništa поближе izjaviti, negirajući bilo kakve svađe između njih. Naprotiv, oni su uporno ukazivali na mogućnost da je njihovog sina ubio čovjek kod koga je izučavao zanat i sa kojim je doživio saobraćajni udes. Ovim izjavama je nasjeo jedino Okružni javni tužilac B. Luka, koji je uporno zahtijevao provjere (u nedogled?). Zanimario je rezultate istrage, posebno nalaz vještaka-obducenta. Provjeravajući navode mladićevih roditelja i njihove sumnje, operativci SUP-a B. Luka su utvrdili da je majstor kod kojeg je B. I. izučavao zanat, zaista doživio saobraćajni udes koncem aprila (20 dana prije nestanka mladića) i da je tom prilikom smrtno stradalo jedno lice. Ali je, isto tako, utvrđeno da se u vozilu kojim je upravljao vinovnik saobraćajne nesreće, nije nalazio učenik B. I.

Godinu i pol dana po pronalasku leša B. I., nakon intenzivnih i brojnih informativnih obavještenja sa mladićevim roditeljima, bližim rođacima, susjedima, vršnjacima u selu, njegovim školskim drugarima, nastavnicama u školi, majstorima kod kojih je izučavao zanat, izdato je zvanično saopštenje SUP Banja Luka, o uzrocima, motivima i okolnostima smrti pod kojima se događaj zbio. U pomenutom saopštenju se konstatuje da je mladić B. I. izvršio samoubistvo utopljenjem, a uzrok tome su nesuglasice sa roditeljima. Samoubistvo je vjerovatno ranije pripremio, jer je kritične večeri, odlazeći iz kuće prema rijeci Vrbasu, ponio sa sobom unaprijed pripremljen komad žice kojom je vezao ruke kako bi sebe spriječio u instinktivnom samospašavanju.

Ad 2/ Pogrešna zasnovanost optužnice i presude

Podizanje optužnice, a posebno izricanje sudske presude, moraju biti dobro utemeljene na konkretno sprovedenom istraživanju. Kad su u pitanju "krvni delikti", fundamentalni pristup u forenzičkoj medicini, a time i medicinskoj kriminalistici je tačno, autentično i nepobitno **utvrđivanje uzroka smrti**. Pritom se ustanovljava način izvršenja, zatim mehanizmi nastanka povreda, kao i upotrebljeno sredstvo kojim je povrijeđivanje naneseo. S tim u vezi, neophodno je utvrditi i **porijeklo smrti: zades, samoubistvo ili ubistvo?** Za optužnicu, a kasnije i presudu, veoma je značajan **motiv** zbog kojeg se čini zločin. Motiv je ujedno značajan pri donošenju kvalifikacije djela. Naravno, samo sa solidno prikupljenom istražnom materijalu, posebno u toku uviđaja i obavljenog vještačenja. Iznese su elementarne činjenice, na osnovu kojih se donosi optužnica i presuda pri rješavanju delikatnog smrtnog slučaja. Nesumnjivo je u pravu **Milan Vukasović** sa tvrdnjom: *"Pravda je odbljesak svjetlosti iz dva gorostasna živa vulkana – slobode i istine"*! Utvrditi kriminološku istinu moguće je samo objektivnim dokazivanjem i istraživanjem činjenica – materijalnih dokaza, a nikako na temelju pretpostavki. U protivnom će optužnica sadržavati pretpostavke u vidu indicija i verzija. U tom bi slučaju optužnica bila klimava i lako oboriva, a presuda neprihvatljiva. Na tome insistira **prof. dr F. Žorfe (F. Gorphe)**,⁹ sa Pravnog fakulteta na Sorboni u Parizu, naglašavajući da se vjerodostojna istina može akceptirati samo na materijalnim dokazima. Jer indicije i verzije su

⁹ Žorfe, F. : *cit. djelo!*

subjektivnog značenja, pa se ne mogu uzimati u dokazivanju naučne istine. Što bi, u protivnom, po Gorphe-u bilo "posmatranje neba kroz maglu, dakle, *in anima vili*, a u tom mračilu gubi se svaki smisao za prelive (nijanse)"

Prema tome, kao što je nepobitno, pretpostavke se ne mogu uzimati kao osnov u donošenju osuđujuće presude. Na te činjenice upozorava znameniti evropski kriminolog i viktimolog, Hans Joahim Šnajder (*Hans Joachim Schneider*). A u tom duhu su i odredbe ZKP BiH, pa u čl. 281 stoji:

"(1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocijene izvesti je li neka činjenica dokazana".

Donošenje presude, kako smo već istakli, moguće je samo na temelju korektno sprovedenog istraživanja. Svi ostali kriteriji su neprihvatljivi

2. 1 Tajanstvena postoperativna smrt

Općinsko tužilaštvo u Zenici, pod br. KT-473/03 od 11. 2. 2004 podiglo je Optužnicu, na osnovu čl. 241 st. 1. i čl. 242. st. 1 ZKP-a FBiH, protiv četvero ljekara i to:

- R. N., ljekara ginekologa,
- Š. F., ljekara-urologa,
- D. A., ljekara i
- A. B., ljekara – svi iz Zenice

Da su:

U periodu od 11. 02. 2002. do 21. 02. 2002. godine u Kantonalnoj bolnici Zenica, u svojstvu hirurško-operativnog tima, pristupili operativnom zahvatu pacijentice A. H. Operativni zahvat je izvršen 13. 02. 2002. godine. Stavljajući im se na teret "iako su bili svjesni, da je kod pacijentice A. H., zbog njenog zdravstvenog stanja i vrste operacije kojoj je podvrgnuta, bilo neophodno uključiti lijek "heparin", odmah nakon izvršene operacije, kao i odrediti da se vrši eksterna kompresija elastičnim zavojima. . . pa je zbog ovakvog nesavjesnog postupanja

kod pacijentice A. H. došlo do teškog pogoršanja zdravstvenog stanja, te je dana 24. 02. 2002. godine došlo do začepjenja krvnih sudova pluća gruševinama krvi dospjelih venskim krvotokom iz područja karlice, zbog čega se smrt pacijentice nije mogla spriječiti i nastupila je dana 24. 02. 2002. godine u 7, 05 sati, usljed trombotičke embolije pluća". Inače, liječenje je bilo indicirano enormnim tumorom (miomom) materice veličine dječije glave. Zbog izvjesnih komplikacija urološke prirode, operativni tim je sastavljen od ginekologa i urologa, a sve sa ciljem što kvalitetnijeg operativnog zahvata.

Od Općinskog suda u Zenici za vještaka je određen dr Z. C., inače spec. forenzične medicine i univerzitetski profesor, iz Tuzle. Gornji navodi Optužnice utemeljeni su na nalazu vještaka forenzične medicine i specijaliste urgentne medicine (anesteziologa). Svoj ekspertni nalaz vještaci su donijeli na osnovu uvida u kriv. spis i medicinsku dokumentaciju bolnice u Zenici. Nastalu smrt, dovode u direktnu kauzalnu vezu sa neuključivanjem lijeka "heparina", zbog čega su nastupile fatalne posljedice "začepjenje krvnih sudova pluća".

Gornjem nalazu i mišljenju vještaka, kao i neutemeljenim konstatacijama u Optužnici, neophodno je suprostaviti ozbiljne zamjerke i istinske kritičke stavove. A one su sljedeće:

Elementarna briga i zadaci kriminalističkih i sudskih istražnih organa su da osiguraju tragove i objektivne dokaze o postojanju krivičnog djela, u elementarnom pogledu. Ovi organi se nisu angažirali da osiguraju ni jedno. Kako drugačije objasniti neobavlenu obdukciju leša bez saglasnosti za to odgovornih lica Kantonalne bolnice u Zenici. Ovaj postupak ni pod prijetnjom! A znalo se da će se ukazati potreba za neophodnom patološkom obdukcijom. Pogotovo, kada je bilo očigledno da se zdravstveno stanje bolesnice rapidno pogoršava i da neminovno slijedi *exitus letalis*.

Zbog čega nije izvršena obdukcija leša? Leš se olako predaje rodbini radi sahrane i na njihov izričiti zahtjev, i uz strogu zabranu da se izvrši obdukcija ?! Dobro je znano da su interni propisi Kantonalne bolnice u Zenici jasni i u ovakvim prilikama neumoljivi. Kasnije se podiže Optužnica na temelju nalaza vještaka forenzične medicine, koje su zasnovane na pretpostavkama, što je nedozvoljeno, štetno i nemoralno. Apostrofira se na činjenici da nije davat niskomolekularni heparin, ali to nije dokaz da je zbog

toga nastupila smrt. Poznato je u Hematologiji više od 30 faktora zgrušavanja krvi i stvaranja tromboembolusa. Stoga se s pravom postavlja pitanje, da li je smrt nastupila zbog tromboemboličnog začepljenja krvnih žila u plućima? Ili je moguća i fulminantna forma lobarne pneumonije, ali su to samo pretpostavke. To se jedino moglo dokazati samo na osnovu obdukcije i patohistološke obrade uzetog materijala pluća. U konkretnom slučaju, u pitanju su samo hipotetske činjenice, a nikako objektivni dokazi koji se jedino izvode samo na temelju *lege artis* obavljene obdukcije. U ovom slučaju budući da obdukcija nije obavljena (?!), pa shodno tome nalaz i mišljenje su ništavni i neprihvatljivi. Ovom prilikom samo ukazujemo da se dokazivanje, a kasnije ni presuda ne mogu zasnivati na pretpostavkama, bez utemeljenosti činjeničnog stanja, a ono je i presudno u odlučivanju. Upravo, zasnivanje optužnice, a kasnije i donošenje presude na hipotezama je direktno anuliranje i gruba povreda principa legaliteta, što niukom slučaju nije dozvoljeno. Eventualni prigovori koje je na glavnom pretresu iznijela mlada i „savjesna“ tužiteljica da se ovim aktom izlazi iz okvira forenzičnog vještačenja, te da se time slobodno interpretiraju zakonski propisi, ne mogu da stoje i kao takvi egzistiraju, jer nije u pitanju dociranje u domeni pravne struke. Ovdje se radi o upozorenju na elementarno nepoštivanje fundamentalnih odredbi iz ZKP-a. Jer čl. 281 ZKP BiH je r a m po kojem se mora uraditi forenzično vještačenje, na kojem će se podići čvrsta optužnica. U konkretnom slučaju nije tako postupljeno. Prvobitno (prvostepeno) vještačenje je zasnovano na subjektivnim činjenicama, odnosno pretpostavkama. Pritom su ignorisani objektivni dokazi, koji su meritorni i odlučujući u dokazivanju materijalne istine. Samo takvi dokazi imaju forenzičko uporište – arhimedovsku tačku oslonca!! Međutim, tužiteljica je postupila po klišeju zloglasnog državnog tužioca SSSR-a *Višinskog* – „krivi ste sve dotle dok ne dokažete suprotno?!“ pa makar skončali u zatvoru. Pogotovo uzimajući u obzir odredbe čl. 327 ZKP (ranija verzija!), u kojima izričito stoji "da sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu. . . ", a nipošto na hipotezama. Upravo, zasnivanje presude na njima direktno je anuliranje i gruba povreda ovog propisa, što ni u kom slučaju nije dozvoljeno. U istom duhu su i ZKP-ovi FBiH i države BiH. Prema tome, ovim činom utvrđivanja činjenica u vidu presumpcije, stekli su se svi uvjeti da pragmatičniiskusni pravници primjene princip legaliteta *in dubio pro reo* = u slučaju sumnje valja presuditi u korist optuženih, pa će oni sigurno, u konačnici, tako i postupiti!

2. 2. Zločini ubistva iz patologije uma (opsjene fantazmogorije)

Dva različita zločina – ubistva, počinjena na isti način, u direktnoj su međusobnoj vezi. Znači motiv im je identičan, iz mračnih pobuda, gorih i od krvne osvete.

Dana 30. decembar 1966. godine dovežen je u veoma teškom stanju i u dubokoj komi Ć. M. (24) iz okolice Gornjeg Vakufa, i koji je na kapiji banjalučke bolnice izdahnuo. Izvršenom sudskom obdukcijom ustanovljene su apsolutno smrtonosne povrede na glavi, sa multifragmentarnim frakturama lobanjskih kostiju. Mozak je nagnečen, razoren i opsežno krvlju podliven. Povrede su nanesene tupotvrdim oruđem - kolcem po glavi. U mjestu Trnovači (Gornji Vakuf) gdje se razbojništvo dogodilo, nije bilo nikakvog sukoba niti svađe. Ošt. mladić Ć. M. kretao se prema kući sa svojim vršnjacima. Usput su pjevali, pa se po melodiji pretpostavljalo da se radi o mladićima hrvatske nacionalnosti. U to vrijeme je bio Ramazan, i u momentu razbojničkog događaja, mještani bošnjačke nacionalnosti nalazili su se na teraviji u džamiji. Ali ne svi. Njih nekolicina su bili vani, i među njima O. I. zvani "Čaruga", koji nagovori prisutne da sa koljem dočekaju suseljene Hrvate i da ih napadnu. Nije bilo nikakvog povoda za zločin, ali su prisutni iz čisto šovinističkih i razbojničkih pobuda tako postupali. Dakle, motiv o "zloj krvi" ili "đavoljem sjemenu" poznatom u patologiji uma – duboke nekrofilmske strasti za ubijanjem. Autentična opsjena fanatizma!

U to vrijeme resor unutrašnjih poslova je u potpunosti zatajio, jer se nalazio na strašnom udaru i raskolu, nakon 4. Brijunskog plenuma CK SKJ, na kojem se razračunavalo sa A. Rankovićem i kompletnom službom državne bezbjednosti.

Notorna je istina, da kada vlast putem policijskog resora ne situira sigurnost, tada demoni kolo zaigraju. I u ovom slučaju, zbog inertnosti policije, sa propovjednice župnik u G. Vakufu, na misi, "preporučava da se zločin osveti i namiri sa ubistvom muslimana na bilo kojem mjestu, te da se na spomeniku pokojnika – ubijenog Ć. M. napiše da je poginuo zbog vjere". Ć. M. nije poginuo zbog vjere, jer družina sa O. I. zvanim "Čaruga" nisu tada bili u džamiji, nisu vjerovali u Boga niti su imali ikakvog obzira prema pripadnicima hrvatskog naroda. Njihovo poimanje vjere i nacije je

mrtva apstrakcija; ona je prostituisana u liku bosanskog primitivca i kabadahije. Rasistička oštrica Obrena zvanog „Čaruga“ bila je uperena protiv svega što izmiče njegovim hajdučkim pogledima na svijet. Kakav mračan preduvjet za nacionalistički lik! Oni su sjajan primjer, u zločinačkoj nomenklaturi, i služe kao uzor svim ostalim krvnicima i zločincima svijeta. Po modelu atavističkog mentaliteta, sudbinu pojedinca (tragičnog Č. M.) pretpostavlja sudbinu svoga nacionalnog kolektiviteta. Nije ih briga kakve će reakcije i postupke izazvati njihova razbojnička avantura kod do tada uzornih komšija druge provenijencije. Odgovor nije trebalo dugo čekati. Nakon tri nedjelje zločin je "namiren" u selu Zlavast kod Bugojna. Ubica, kasnije se utvrdilo da je od Gornjeg Vakufa, sačekao je u spomenutom selu i pred njegovom kućom smrtonosno povrijedio potpuno nevinog čovjeka J. J. . Povrijeđeni je zbog povreda na glavi izdahnuo na majčinim rukama. I u jednom i u drugom ubistvu radilo se o zločinima iz atavističkih motiva, što je u domeni patalogije uma¹⁰. Tu se ne radi ni o kakvom psihopataloškom oboljenju ili poremećaju, već o zločinačkom klišeju ubistva iz nacionalističkih (šovinističkih) motiva, što zaslužuje i najstrožiju osudu. Međutim, ova ubistva da ne bi poprimila šire i jače konotacije, iz najboljih namjera, političari su smirivali situaciju, pa su i kazne bile dosta blage. Valja napomenuti, da u ovom kraju među narodima nikad nije bilo trzavica, živjelo se u primjerenom slozi. Ali u životu tako biva, pojedinci itekako mogu zapaliti mase u najnegativnijem smislu. Po pravdi i pravici, u oba slučaja zločina – ubistva, trebalo je izreći najstrožije, egzemplarne kazne, a ne blage kako je to učinjeno. U ovom slučaju bilo je nepotpuno gašenje vatre u razbukalom požaru, pa je time omogućeno da tinja i nakon izvjesnog vremena se ponovo razbukta. Da nije bilo političke umiješanosti, sud bi sigurno postupio drastično u presuđivanju, a i zločini su bili zaista teški i grozomorni.

2.3 Svirepo ubistvo kvalifikovano ubistvom iz nehata

U ljeto 1985. godine u selu K. kod Jajca, u toku noći (pred zoru) umrlo je 4, 5 godišnje muško dijete, nakon zadobijenih tupih povreda svuda po tijelu. Dan ranije, prije smrti, od jutra i tokom dana, tukao ga je njegov vanbračni otac, nogama, šutanjem i gazanjem, te udarao drvetom. Čitav dan dijete je ležalo, jecajući, ništa ne jedući, samo je žeđalo i svaki čas tražilo vodu. U toku noći, u nekoliko navrata je povraćalo, smeđi sadržaj (izmjenjena krv).

¹⁰ Emil Vlajki: *Patologija uma*, RK SSO BiH, 1988.

Sudskomedicinskim pregledom utvrđena je blijedo- žuta sluznica, dok se bljedilo kože nije moglo registrirati zbog tamne puti (Rom). Trbuh je jače napet, naprijed i postranično proširen – "žablji trbuh"- a prisutni su fenomeni "sante leda" i slobodna tečnost u trbušnoj šupljini (krv?). Na grudima, trbuhu, rukama i nogama nalaze se masnice i nagnječenja do veličine dječijeg dlana (Slika 7). Sa desne strane grudnog koša osjećaju se krepitacije zbog serijske frakture rebara. U unutrašnjem nalazu leša, trbušna šupljina je gotovo ispunjena ugrušanom i tečnom krvi. Na više mjesta jetra je rupturirana.

Slika 7 – Brojne povrede na lešu djeteta nanešene letvom i gazanjem

Zbog brojnih povreda, spolja na tijelu leša, te teških povreda jetre, povrijeđeni je trpio teške fizičke boli i patnje, u vremenskom intervalu od 20 sati. Pritom je svijest bila očuvana.

U istrazi su prikupljeni materijalni dokazi, posebno nalaz i mišljenje vještaka forenzične medicine. Kompletan istražni materijal dostavljen je Okružnom javnom tužilaštvu u Banjoj Luci. Iz neshvatljivih i šokirajućih razloga tužilaštvo je prekvalificiralo djelo u ubistvo iz nehata. A radilo se, kako je već opisano, o eklatantnom primjeru svirepog ubistva učinjenog prema djetetu.

Dakle, bez obzira na vrlo jasan sudskomedicinski nalaz i utvrđene okolnosti događaja, tužilaštvo zauzima nelogičan i vrlo štetan stav, isključujući umišljaj, ignorišući ispoljenu okrutnost, sadizam i bezobzirnost ubice prema cvijetu mladosti – djetetu. Ukratko se osvrćemo o dimenziji agresiviteta zločinaca. *Agresivitet* i nasilničko ponašanje je redovito prisutan kod svih zločinaca, ali se izdvaja zaseban kriminalni tip, biološki i psihološki markiran povišenom afektivnom razdražljivošću sa tendencijom motornog pražnjenja. Usto se radi o *duševnom siromaštvu*, što uvjetuje nedostatak inhibitornih, socijalnih osjećanja sa neminovnom sklonošću napadanja na ljude u okolini u kojoj žive ("*strast napadanja*"). Te osobe su u hroničnoj napetosti i razdražljivosti, te pri neznatnom povodu "eksplodiraju i neprijateljski djeluju protiv drugih ljudi" (K. Horney).

2.4 Manjkavost optužnice

Optuženi K. N. da je ubio K. P. na sijelu, kod domaćina, gdje se proslavljao pravoslavni sv. Nikoljdan, 19. 12. 1964. godine, u selu T. kod Mrkonjić Grada. Okružno javno tužilaštvo u Travniku podiglo je optužnicu za obično ubistvo, mada su okolnosti na uviđaju i posebno nalaz vještaka, jasno govorili da se radi o bezobzirnog i podmuklom ubistvu. Kod domaćina, čija je slava upravo na ovaj svetac, sjedili su pozvani gosti, te se mezilo i pila rakija prepečenica, i to iz krigli od 3 dcl. U jednom momentu K. N. se porječkao sa K. P., i kad je ovaj namjeravao da ide kući, ubica neprimjetno ustaje i sa nožem snažno zamahnutim, zariva oštricu u desnu stranu leđa žrtve. Ovaj se naglo okreće, ali tada ubica, vadi nož, pa zamahom po drugi put ubada u lijevu stranu prsišta, iznad srca. Povrijeđeni se ruši i ubrzo nastupa smrt.

Ubica je dobro poznat organima državne bezbjednosti kao drski i opaki četnik za vrijeme Drugog svjetskog rata. Kao takav je i suđen na zatvorsku kaznu, koju je uz pomilovanja izdržao. Sukob sa oštećenim je započet zbog ranijih, ali sitnijih nesporazuma, potpuno nevažnih za zločin koji će počiniti.

Nakon podizanja optužnice, u pripremi za glavni pretres, istražni sudija zahtjeva nadopunu sudsko-medicinskog vještačenja. A ono se odnosi na redosljed ubodnih rana, te koja je prva nanešena. Naravno, to nije bilo teško dokazati, jer jasno proizilazi iz obdukcionog

zapisnika. Naime, prva ubodna rana je zadata u momentu kada je oštećeni uhvatio kvaku od vrata. Sva oštrica noža sručila se u desnu stranu leđa. Povrijeđeni, zbog jakog bola, pravi trzaj i okret za 180 stepeni, našavši se licem u lice sa ubicom. Za vrijeme okreta i istovremenog vađenja zarivenog noža, ubodna rana se, zbog zasjecanja, proširuje i čini zjap dug 6 cm, a nakon drugog uboda u lijevu stranu prsa, došlo je do momentalnog vađenja noža, pa je ubodni otvor širok 2 cm, upravo toliki koliki je i promjer noža. To je bio nepobitni dokaz, značajan istražnom sudiji da revidira optužnicu, uz kvalifikaciju ubistva na podmukao način (čl. 135/II t. 1). Izvještaj službe državne bezbjednosti govori da se radi o drskom zločincu, pa je kvalifikacija dobila i obilježje bezobzirnog ponašanja. Uostalom, nije bilo ni motiva za takav drzak zločinački čin, što se protumačilo "zlom krvi". Dakle, sem podmuklog obilježja, ubistvo je dobilo atribut i bezobzirnosti. Sud je takvu izmjenu kvalifikacije prihvatio i izrekao presudu dosta primjerenom učinjenom djelu – dugogodišnji strogi zatvor.

2.5 Partizanski heroj – kasnije zločinac ubica

Krivični predmeti K122/67 i K48/68 Okružnog suda u B. Luci. Dana 12. maja 1967. godine u selu S. kod Bosanskog Novog, u gostionici O. M. ubijen je vlasnik od strane gosta. Ubica je V. R., proslavljeni ratnik – partizanski heroj u Drugom svjetskom ratu. Po završetku rata odao se alkoholu. Vremenom formiranu porodicu je rasturio. Živio je samotnjačkim životom. U više navrata je dolazio u navedenu gostionicu. Posljednju godinu dana usluge i pića nije plaćao, jer navodno nije imao novaca. Iako je imao odlična primanja, poseban dodatak na Partizansku spomenicu 1941. zbog moralne posrnulosti tako se ponašao. Kritičkog dana, 12. 05. 1967. godine zatražio je piće, ali je odbijen. Tom prilikom uvrijeđen vadi nožić – čakiju i zabada je u preponu vlasnika gostionice, koji je posluživao goste. Brzo je iskrvario iz presječene arterije, i za 5 minuta nastupila je smrt, na očigled prepune gostionice gostima. Svi su posmatrali, frapirani, šta se dešava sa vlasnikom. Neko je hitno pozvao ljekara, koji se tog dana zatekao u mjesnoj ambulanti u selu S. Ljekar je vrlo brzo stigao, ali je mogao da konstatuje samo smrt.

Ljekar – vještak, koji će izvršiti sudsku obdukciju, i sa istražnim organima Okružnog suda u B. Luci obaviti uviđaj, dao je nalaz i mišljenje, te u zaključku iznio sljedeće činjenice:

1. Smrt je nasilna, zbog nastanka i nastupila je zbog potpunog vanjskog iskrvarenja.
2. Iskrvarenje je posljedica presjecanja bedrene arterije, uslijed posjekotine vertikalno položene u predjelu prepone.
3. Posjekotina je nanesena oštrim sječivom noža.
4. Po izgledu posjekotine, njenom vertikalnom položaju i dužini, nanesena je najvjerovatnije čekijom, sasušenom krvlju zamazanom i pronađenoj kod ubice.
5. Blagovremeno pružena i laička pomoć – stiskom palca ruke na mjestu krvareće posjekotine – najvjerovatnije da bi spasila život povrijeđenom. Tim više jer je pristigao ljekar 5 do 10 minuta nakon povrijeđivanja. Ljekar bi *peanom* stisnuo krvareću arteriju i spasio život povrijeđenom.

U toku krivičnog, istražnog postupka, obavljeno je i psihijatrisko vještačenje iz kojeg se jasno vidi i sagledava hroničan alkoholizam okrivljenog, i to u njegovoj terminalnoj fazi.

Sud je na glavnom pretresu izrekao kaznu strogog zatvora, po čl. 135 (ubistvo) u trajanju od 14 godina. Međutim, na žalbu okrivljenog i njegovog branioca, Vrhovni sud je ukinuo presudu i naložio novo suđenje. Naime, Krivično vijeće Vrhovnog suda SR BiH, u Sarajevu, ukidajući presudu, upravo se osvrnulo na tačku 5. zaključka obdukcionog zapisnika. S tim u vezi kritički je zamjereno prvostepenom sudu (Okružni sud u B. Luci) za kvalifikaciju djela. Posjekotina u preponi – i to samo jedna – dakle, na atipičnom mjestu ne ukazuje na umišljaj u pogledu ubistva. Sugerira se na mogućnost nanošenja teške tjelesne povrede sa posljedicom smrti (čl. 143/III). Ujedno, razmatrajući predmet u drugom stepenu, Vrhovni sud upozorava na rezultate psihijatriskog posmatranja i utvrđenog terminalnog stadija alkoholizma. Dakle, da se razmotri pitanje uračunljivosti počinioca u smislu odredbi čl. 63 KZ SFRJ.

Na ponovljenom suđenju pred Okružnim sudom u Banjoj Luci, doneseno je Rješenje o obaveznom čuvanju i liječenju u zavodskim ustanovama, u trajanju od 4 godine (aproksimativno izrečena). Jer trajanje liječenja donosi zavodska ustanova u kojoj je smješten okrivljeni.